

Federatienieuws

VOORZITTERSCOLUMN

Moedeloos

Lotte is 16. Ze heeft sinds haar 13de onbegrepen vermoedingsklachten die haar kinderarts SOLK noemt. Zelf heeft ze het over het chronischevermoedingsyndroom (CVS). Ze kreeg het vlak ná de HPV-vaccinatie. Ze komt al twee jaar nauwelijks op school. Dat is de reden waarom de school melding deed bij Veilig Thuis en ik met haar in contact kwam. Leuke meid. Lotte heeft vriendinnen en zelfs een vriendje. Ze houdt van wandelen met de honden en gaat af en toe uit in het weekeind. Maar met haar beperkte energie is ze op maandagochtend altijd gebroken en lukt het haar niet om naar school te gaan. Lotte is niet ongelukkig, vertelt ze zelf, en aan haar toekomst denkt ze niet. Hulpverlening? Geen enkele therapie lukt. Te moe, te ziek, niet geschikt, te zwaar, niks voor haar. En haar ouders? Die snappen haar gelukkig wel. Ze is ernstig ziek en moet gespaard worden.

En dan moet je wat. Je laat zo'n meisje toch niet zo haar volwassen leven instappen? Zonder school, zonder hulp, zonder toekomst? Maar tot mijn grote verbazing heb ik dat blijkbaar toch niet goed begrepen. Volgens een rapport van de Gezondheidsraad (GR) is het helemaal niet aan mij en mijn collega-artsen om hier wat van te vinden.¹ Integendeel. Volgens de GR is CVS een ernstige invaliderende aandoening, maar er is geen eenduidige diagnose én geen consensus over de behandeling. Als je als arts CVS psychisch duidt, wijst dat op een gebrek aan empathie en leidt het tot een verstoorde arts-patiëntrelatie. De enige therapie die soms resultaat heeft, moet door de patiënt zelf omarmd worden. Want volgens de GR is ook cognitieve gedragstherapie (CGT) bij

CVS geen adequate medische behandeling. Voordat het GR-rapport verscheen zouden we Lotte terug willen begeleiden naar school via een re-integratietraject en haar ouders hulp bieden bij de opvoeding van deze wilskrachtige dame die thuis wel erg veel bepaalt. Eventueel multisysteemtherapie en CGT voor Lotte. Strakke afspraken met het gezin en tussen de betrokken hulpverleners. Goede zorgcoördinatie om te checken of gemaakte plannen ook echt worden uitgevoerd. En – als dit allemaal niets oplevert – eventueel naar de Raad voor de Kinderbescherming en de kinderrechter voor een gezinsvoogd.

Maar nu weet ik het niet meer. Want er is geen enkel bewijs dat deze aanpak een medisch adequate behandeling is. Lotte heeft er natuurlijk helemaal geen zin in. En het GR-rapport maakt iedere vorm van drang en dwang tot psychische hulp zo goed als onmogelijk. Eigenlijk kunnen we nu alleen nog maar een Wajonguitkering aanvragen voor Lotte en veel van haar lotgenoten. En daar word ik ongelooflijk machteloos, hulpeloos en moedeloos van. De NVK werkt aan een richtlijn over SOLK, waaronder CVS. Kinderartsen zijn verstandige dokters. Ik heb goede hoop dat ze bij het opstellen van hun richtlijn het rapport van de GR flink nuanceren. Anders vrees ik dat er nog veel kinderen tussen wal en schip gaan vallen. Want als we het door de GR aanbevolen nader onderzoek naar oorzaak en behandeling van CVS moeten afwachten, is Lotte waarschijnlijk al flink op leeftijd en is het leven aan haar voorbijgegaan. Is dat wat we willen?

web

De voetnoot vindt u bij deze column op medischcontact.nl.

“

ELISE BUITING

Ik vrees dat er nog veel kinderen tussen wal en schip gaan vallen

KAMG

Elise Buiting
voorzitter KAMG

KNMG EN VVAA WERKEN SAMEN AAN OPLEIDINGSAANBOD

Daar wordt de dokter wijzer van

KNMG Arts & Carrière en VvAA Opleiding & Teamcoaching werken al langer samen. Maar vanaf september is dat voor artsen ook te merken in het cursusaanbod. 'Door samenwerking komen we verder en daarmee creëren we het beste aanbod.'

Soms hangt een verandering al jaren in de lucht tot de tijd 'ineens' rijp is om door te pakken. 'Tien jaar geleden hadden we al het idee dat we op het gebied van coaching en opleiding soms vrijwel hetzelfde aanboden', vertelt Loes van der Linden, die binnen VvAA leiding geeft aan de afdeling Persoonlijke en teamontwikkeling. 'In 2013 zijn we daarom de krachten gaan bundelen voor coachingsvraagstukken. Dat zette de deur open om ook te praten over samenwerking op het gebied van opleidingen en workshops.' Met algemeen directeur Astraiä Rühl van de KNMG zat Van der Linden op één lijn. 'Vanaf dat moment is het balletje snel gaan rollen.'

Sinds wanneer werken VvAA en de KNMG samen?

Rühl: 'Alle workshops, trainingen en coachingstrajecten van KNMG Arts & Carrière worden sinds 1 september 2017 uitgevoerd door VvAA Opleidingen & Teamcoaching. Sindsdien vinden artsen het vertrouwde KNMG-aanbod ook op de VvAA-scholingskalender, terwijl ze met hun vragen over beroepskeuze, vervolgoopleidingen en informatie over de arbeidsmarkt nog steeds bij de KNMG terecht kunnen.'

Van der Linden: 'Aanvankelijk hebben we de kalenders met scholingsactiviteiten alleen samengevoegd. Nu inventariseren we wat er nog mist in het aanbod en welke onderwerpen we verder of diepgaander kunnen ontwikkelen. Denk bijvoorbeeld aan de nieuwe cursus Coachingsvaardigheden. Die

vaardigheid hebben artsen steeds vaker nodig: in de behandelrelatie met patiënten en ook in het contact met collega's en medewerkers.'

Wat heeft de arts aan deze samenwerking?

Van der Linden: 'Artsen vinden nu hetzelfde aanbod van scholingsmogelijkheden: op de agenda's van VvAA en de KNMG, en op de websites van Medisch Contact en Arts en Auto. Wat het aanbod verder overzichtelijk maakt, is dat VvAA werkt met thema's, zoals werkplezier en werkdruk, persoonlijk leiderschap, managementvaardigheden, loopbaangroei en samenwerken. Daardoor kan de arts nu eerst een keuze maken op inhoud en vervolgens op wat het beste bij zijn leerstijl past: zelfstandig aan de slag, individuele coaching, deelnemen aan een training of een incompany-training organiseren.'

Rühl: 'Daarnaast heeft een arts meer motivatie, inzet, creativiteit en productiviteit als hij in een omgeving werkt die bij hem past. De KNMG ondersteunt artsen (in spe) daarom bij het maken van evenwichtige keuzes in hun beroep. En die keuze kan het best worden gemaakt met een goed aanbod van ondersteunende, hoogwaardige workshops, cursussen en leergangen. Daar heeft VvAA Opleidingen & Teamcoaching veel ervaring mee. Dan is het logisch en efficiënt om dat op één plek te organiseren.'

'Samen hebben we een compleet beeld van waar artsen behoefte aan hebben'

Astraira Rühl (links) en Loes van der Linden.

Het aanbod van VvAA richt zich vaak op een bredere doelgroep dan alleen artsen. Blijven er ook doelgroepgerichte trainingen bestaan?

Rühl: 'Jazeker. Zo biedt de KNMG advies bij het maken van een inhoudelijke beroepskeuze met de workshop Coassistent en Carrière. Die zijn we, in samenwerking met VvAA, aan het vernieuwen. We brengen gezamenlijk de behoeften van de doelgroep in kaart, zodat we de workshop daar goed op kunnen laten aansluiten.'

Van der Linden: 'Onze kracht is dat we onze trainingen en opleidingen voortdurend evalueren en aanpassen. Vooraf denkt een ledenraad en een adviesraad mee en achteraf krijgen we feedback van deelnemers. We blijven daardoor scherp op de inhoud en de vorm. Uit die feedback komt onder meer naar voren dat artsen en andere zorgprofessionals onderlinge kruisbestuiving prettig vinden. Zeker nu er steeds meer integratie van lijnen en samenwerking in de zorg plaatsvindt, horen we terug dat het waardevol is om elkaar op trainingen te ontmoeten en van elkaar te leren. Maar er blijven ook genoeg doelgroepgerichte cursussen in het aanbod.'

Hoe zorgen jullie dat de trainingen inhoudelijk interessant zijn voor artsen?

Rühl: 'We vullen elkaar goed aan. Beide partijen hebben veel contact met artsen, maar vanuit verschillende invalshoeken. Samen hebben we een mooi compleet beeld van waar artsen behoefte aan hebben en wat voor hen belangrijk is. Dit verta-

len we samen naar de workshops en trainingen.'

Van der Linden: 'Sinds vorig jaar werkt een beleidsadviseur van de KNMG vier uur per week bij ons op kantoor. Het effect daarvan is groot: praktische zaken vinden meteen hun weg op de werkvloer. We trekken nu mét elkaar op, in plaats van naast elkaar.'

Tot slot: welke cursus willen jullie in de spotlight zetten?

Van der Linden: 'De leergang Management in de Zorg is een echte hardloper. Artsen zijn veelal niet geschoold in managementvaardigheden terwijl je deze op de werkvloer wel hard nodig hebt. Niet alleen voor het aansturen van je praktijk, je eigen werk, etc. Ook om overzicht te blijven bewaken en je vitaal te blijven voelen!'

Rühl: 'De vernieuwde workshop Coassistent en Carrière. We organiseren deze workshop samen met de

faculteiten. De KNMG vindt het belangrijk dat studenten geneeskunde een keuze maken die past bij hun persoonlijke kwaliteiten en dat

zij een goed beeld krijgen over de verschillende specialismen en werkcontexten, waardoor zij een afgewogen keus kunnen maken. Dit najaar wordt deze workshop in verschillende steden aangeboden. Studenten kunnen zich hiervoor direct aanmelden bij hun faculteit.' *knmg*

Naomi Querido

Een greep uit het aanbod van Arts & Carrière

Tijdbesparend vergaderen	– 1 oktober
Coachingsvaardigheden	– start 15 oktober en 15 november
Praktisch leidinggeven	– start 7 november
Leergang management in de zorg	– start 2 november en 12 december

Meer informatie: knmg.nl/artscarriere

web

Bekijk het meest actuele aanbod op: knmg.nl/artscarriere.

GERT VAN DIJK

Ik wil niet dat mijn kinderen een gevaar zijn voor andere kinderen

Gert van Dijk
ethicus bij de KNMG
en Erasmus MC

COLUMN ETHIEK IN DE PRAKTIJK

#ikvaccineer

Hoe ga je als arts om met patiënten die op basis van informatie van het internet hun eigen gezondheid of die van anderen in gevaar brengen? Die vraag werd onlangs urgent toen bleek dat in 2017 de vaccinatiegraad verder was gedaald. Daardoor stierven in Europa de afgelopen periode 37 mensen aan mazelen, een ziekte die tot enkele jaren geleden vrijwel uitgeroeid leek. Oorzaak: ouders die steeds minder vaak hun kinderen laten vaccineren.

Tot nu toe is het standaard antwoord op de dalende vaccinatiegraad: 'meer voorlichting'. Maar dat blijkt vaak juist contraproductief te werken. De dalende vaccinatiegraad wordt namelijk niet veroorzaakt door een gebrek aan kennis, maar door een gebrek aan vertrouwen. Ik heb mijn kinderen laten vaccineren omdat ik het vaccinatieprogramma vertrouw, niet omdat ik tot in detail weet wat er in vaccins zit. En omdat ik niet wil dat mijn kinderen een gevaar zijn voor andere kinderen die niet gevaccineerd kunnen worden, bijvoorbeeld omdat ze ziek, of te jong zijn. Vaccinatie is namelijk ook een individuele bijdrage aan een gemeenschappelijk goed: groepsimmunitet.

Vanuit een zuiver individueel perspectief is het echter rationeel om je kind niet te vaccineren – zolang alle anderen dat tenminste wel doen. Je kind wordt dan beschermd door de groepsimmunitet die andere kinderen bieden, zonder dat jouw kind de kleine kans op bijwerkingen loopt. En in een sterk geïndividualiseerde samenleving als de onze spreken mensen elkaar daar nauwelijks op aan.

We moeten echter niet doen alsof deze ouders niets begrijpen van wetenschappelijke feiten. De meeste mensen begrijpen namelijk heel goed dat vaccinatie in het algemeen goed is voor de samenleving. Maar dat is voor veel mensen te abstract. De vraag die mensen hebben is: kan ik erop vertrouwen dat het voor mijn individuele kind ook goed is? En bij de

huidige hoge vaccinatiegraad is die vraag veel moeilijker positief te beantwoorden, zeker als het gaat om ziektes die – dankzij vaccinaties! – nauwelijks nog voorkomen.

Eigenlijk weten we nauwelijks waar dit gebrek aan vertrouwen vandaan komt en hoe we met deze nieuwe werkelijkheid moeten omgaan. Eén ding is wel zeker: mensen als 'dom' beschouwen en hen overladen met evidence-based informatie werkt zeker niet, omdat het hen niet aanspreekt op de vragen die zij hebben en het wantrouwen dat zij ervaren. Informatie is geen medicijn tegen wantrouwen. Want uiteindelijk draait het in deze discussie om vertrouwen. Omdat het vertrouwen in artsen onverminderd hoog is, kunnen juist zij in deze discussie een belangrijke rol spelen. Dat gebeurt gelukkig ook steeds vaker. Onlangs begon een aantal artsen op social media de actie #ikvaccineer. Zij gaven daarmee aan – vaak met heel persoonlijke verhalen – dat zij zichzelf en hun kinderen vaccineren. Niet omdat ze precies weten hoe vaccins werken of wat er in zit. Maar wel omdat zij vertrouwen hebben in vaccins. Of zo'n actie werkt, is niet zeker. Maar het is een stap in een zoektocht naar nieuwe, persoonlijkere vormen van communicatie die gericht zijn op het terugwinnen van vertrouwen. En dat is winst. *knmg*

Ethische dilemma's: ze spelen dagelijks in de zorg. Vaak kijkt u er weer anders tegenaan dan uw collega. Ethische kaders en gedragsregels geven ruimte voor de toepassing in specifieke situaties. KNMG-ethicus Gert van Dijk verkent actuele dilemma's in zijn columns over ethiek in de praktijk.

Deze column is geschreven op persoonlijke titel.

Reageren kan op knmg.nl/columns.

de **Jonge Specialist**
AIOS Upgrade

Vrijdag **28**
SEPTEMBER
2018

09:00 uur – 17:15 uur
Lumen Hotel & Events
Stadionplein 20 Zwolle

AIOS Upgrade 2018

IK BEN MEER DAN AIOS

EEN CONGRES OVER PERSOONLIJK LEIDERSCHAP EN VAKOVERSTIJGENDE COMPETENTIES

Om ervoor te zorgen dat uw aios uitgroeien tot succesvolle medisch specialisten, is het belangrijk dat ze leiderschapskwaliteiten ontwikkelen. Maar ook nu hebben ze al diverse competenties hard nodig om hun drukke dagen in goede banen te leiden. Natuurlijk gunt u hen ook een leven lang gezond werken, maar uitval ten gevolge van een burn-out ligt steeds meer op de loer. Hoe helpt u hen om de juiste balans te bewaken? Zorg ervoor dat ze naar de AIOS Upgrade gaan, daar krijgen ze praktische handvatten en concrete tips waar ze je morgen direct mee aan de slag kunnen!

STEL JE EIGEN PROGRAMMA SAMEN:

Kies uit maar liefst **18 workshops** over persoonlijk leiderschap, timemanagement, roosters en dienstendruk, de ins en outs van je opleiding en je toekomstige baan • **De uitreiking van de Opleidingsprijs 2018!** •
Gratis cv-check • **Win een boekenpakket!**

ZORG DAT UW AIOS ERBIJ IS!

Aanmelden kan via www.dejongespecialist.nl/aiosupgrade

Deelname is € 35,- voor leden van De Jonge Specialist, € 100,- voor niet-leden.

Wanneer aios terplekke lid worden, betalen ze € 35,-.

Verlaag drempel tot anticonceptie en verbreed denken over levenseinde

De KNMG wil drempels tot anticonceptie verlagen om de keuzevrijheid van met name kwetsbare vrouwen te garanderen. Met deze boodschap reageert de KNMG op de Nota medische ethiek van minister Hugo de Jonge. Ook reageert de KNMG op voorstellen rondom euthanasie. De belangrijkste boodschap: voorkom misverstanden en verleg de focus naar levenseinde in de breedte.

In de Nota medische ethiek laat minister De Jonge (VWS) weten hoe het kabinet de komende jaren omgaat met medisch-ethische vragen en wat het kabinet op dit gebied wil bereiken. Hierover voert de Tweede Kamer op 6 september een algemeen overleg met de minister. De KNMG stuurde in aanloop naar dit overleg een inhoudelijke reactie op de nota, over anticonceptie, kwetsbaar ouderschap en levenseinde. Een samenvatting van de belangrijkste inbreng:

Verlaag drempels tot anticonceptie

Nederland heeft één van de laagste abortuscijfers ter wereld. Toch blijkt dat vrouwen soms financiële drempels ervaren voor anticonceptie. De KNMG vraagt de minister dan ook om de drempel tot anticonceptie te verlagen, in het bijzonder voor kwetsbare vrouwen. Dit kan bijvoorbeeld door niet alleen het plaatsen van het spiraal, maar ook het spiraal zelf te vergoeden. Ook stelt de KNMG voor om te zorgen voor meer kennis over en actieve begeleiding bij het gebruik van anticonceptie.

Verbreed het denken over levenseinde

In de Nota medische ethiek wordt voorgesteld om een informatiepunt in te richten waar burgers terecht kunnen voor informatie over euthanasie. De KNMG wil hieraan bijdragen,

maar vindt dat informatie beschikbaar moet komen over alle mogelijkheden rond het levenseinde. Dus ook over palliatieve zorg, pijn- en symptoombestrijding, stoppen met eten en drinken en palliatieve sedatie. Euthanasie is immers niet de enige manier om een waardig levenseinde te hebben.

Wegnemen misverstanden rond euthanasie

De KNMG wil actief samenwerken met de minister om twee misverstanden rondom euthanasieverzoeken recht te zetten. Artsen maken steeds vaker mee dat patiënten euthanasie als een recht opeisen, terwijl euthanasie voor artsen in beginsel strafbaar is en een laatste redmiddel. Deze verschillende verwachtingen kunnen een goede communicatie tussen artsen en patiënten belemmeren. Daarnaast denken patiënten soms ten onrechte dat zij met een schriftelijk euthanasieverzoek euthanasie 'geregeld' hebben. De KNMG vraagt de minister om voorlichting te geven over de (on)mogelijkheden van een schriftelijk euthanasieverzoek. Artsen werken daar hard aan, maar hebben de steun van de overheid hierbij nodig.

Onderzoek voltooid leven

De KNMG is groot voorstander van onderzoek naar de oorzaak van de stijging van euthanasiemeldingen. Ook wordt de KNMG graag betrokken bij het voorgestelde onderzoek naar voltooid leven. Belangrijk aandachtspunt hierbij is dat in dit onderzoek het welzijn van mensen centraal moet staan.

De position paper 'Inbreng KNMG AO Medisch Ethiek 6 september' vindt u in het nieuwsbericht op de KNMG-website. [knmg.nl](https://www.knmg.nl)

web

Meer informatie over dit onderwerp vindt u onder dit artikel op medischcontact.nl/federatienieuws.

Artsenfederatie KNMG
Koninklijke Nederlandsche
Maatschappij tot bevordering der
Geneeskunst
R.A.C.L. Héman, voorzitter
A. Rühl, algemeen directeur
Mercatorlaan 1200, 3528 BL Utrecht
Postbus 20051, 3502 LB Utrecht
tel. 088 440 4200, info@fed.knmg.nl
[knmg.nl](https://www.knmg.nl)

FEDERATIEPARTNERS

Federatie Medisch Specialisten
M.C.G. Daniëls, algemeen voorzitter
B.J. Heesen, directeur
tel. 088 505 3434
info@demedischspecialist.nl
[demedischspecialist.nl](https://www.demedischspecialist.nl)

De Geneeskundestudent
W. Bontje, voorzitter
tel. 088 440 4216
info@degeneeskundestudent.nl
[degeneeskundestudent.nl](https://www.degeneeskundestudent.nl)

KAMG
Koepel Artsen Maatschappij
en Gezondheid
E. Buiting, voorzitter
R. Duzijn, directeur
tel. 030 303 3662
bureau@kamg.nl, [kamg.nl](https://www.kamg.nl)

LAD
Landelijke vereniging van
Artsen in Dienstverband
C. Keijzer, voorzitter
C. van den Brekel, directeur
tel. 088 134 4100
bureau@lad.nl, [lad.nl](https://www.lad.nl)

LHV
Landelijke Huisartsen Vereniging
N.A. Kalsbeek, voorzitter
P. van Rooij, algemeen directeur
tel. 030 282 3723
lvh@lvh.nl, [lvh.nl](https://www.lvh.nl)

NVAB
Nederlandse Vereniging voor
Arbeids- en Bedrijfsgeneeskunde
J.G.F. Beens, voorzitter
C. van Vliet, directeur
tel. 030 204 0620
kwaliteitsbureau@nvab-online.nl
[nvab-online.nl](https://www.nvab-online.nl)

NVVG
Nederlandse Vereniging voor
Verzekeringsgeneeskunde
R. Kok, voorzitter
M. van Bork, directeur
tel. 030 686 8764
secretariaat@nvvg.nl, [nvvg.nl](https://www.nvvg.nl)

Verenso
Vereniging van specialisten
ouderengeneeskunde
N.M. Nieuwenhuizen, voorzitter
C.K. Koerhuis, directeur a.i.
tel. 030 227 1910
info@verenso.nl, [verenso.nl](https://www.verenso.nl)

